Єднаймося в Просвіті!

ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА

Земля свята,
бо тут батьків могили,
Бо в грудях запеклася їхня кров.
Як чужаки нам пам'ять не палили,
Але зберіг нас Матері покров.
Катерина МАНДРИК-КУЙБІДА

№ 23 (334)
9 червня 2011 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Гол. редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 2600630015124 в Укрсоцбанку МФО 336019, код 04929075. * За зміст та достовірність інформації у рекламі відповідальність несе рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідальність несе автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

НАШІ СВЯТА

ТРІЙЦЯ

На п'ятдесятий день після Воскресіння Ісус Христос зіслав на апостолів Святого Духа. Тому це свято називається П'ятдесятниця. Зветься воно і Трійцею, бо в зішесті Святого Духа брала участь уся Свята Трійця – і Бог Отець, Бог Син і Бог Дух Святий.

Старозавітна Церква мала звичай перед цим святом гілками дерев і квітками замаювати хати, божниці. Звідси ще одна назва: Зелені свята. Квіти і зелень є ознакою життя, тож стали символом життєдайного Святого Духа.

З великою святістю шанували Зелені свята в селах. Кожна хата замаєна між вікнами, на дверях, на стодолі, брамі, а то й на криниці. Підлогу або долівку в хаті встеляли запашними травами: осокою, любистком, м'ятою, пижмою, ласкавцями, лепехою. Замаєна церква, хрести при дорогах і на цвинтарі, городи.

Було цікаво й радісно спостерігати, як напередодні свята молодь поверталася додому з оберемками зелені. Тут було гілля липи, явора, ясена чи клена. Ще його називали клечанням, а тиждень перед Трійцею клечальним, або зеленим.

Розповідали старші люди, що вночі на Зелені свята встають із гробу мерці, виходять з води русалки, а по лісі, але найбільше по житах, блукають майки (мавки). Їх викликають місяць і зорі. Хлопцям і дівчатам треба носити коло себе полин або м'яту. Русалки бояться цього зілля. Мають страх і від хреста. Отож проказавши: «Во ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа» і перехрестивши їх – зникають. Русалки та мавки – душі дітей, які померли нехрещеними. Вночі можна почути їхній плач і стогін.

А уявлялися вони народові молодими красивими дівчатами, що ходили без одягу, голі, дуже бліді, а волосся мали довге й зелене, як трава, очі великі, блискучі та сині, як небо. На голові – вінок з білих квітів. Та їх потрібно остерігатись – можуть залоскотати.

За народними віруваннями май дає охорону, допомагає проти злих сил, які є небезпечними для людей і врожаю в полі.

На Зелені свята, як і після Великодня, провідували померлих родичів, могили яких обсипали клечаним зіллям. На кладовищі влаштовували панахиди і спільні поминальні трапези. Ця традиція подекуди збереглася до наших днів.

Наталя ДЯЧЕНКО,
просвітянка

АКЦІЯ

ВСТАВАЙТЕ, КАЙДАНИ ПОРВІТЕ!

Під таким гаслом пройшла акція протесту – пікет біля будинку влади – минулої п'ятниці. Зініційована вона низкою громадських організацій, зокрема, обласною організацією Народного Комітету захисту України (НКЗУ), обласною організацією Всеукраїнського товариства політв'язнів і репресованих (ВТПР) та іншими.

Протестувальники тримали гасла з вимогами відставки Уряду Азарова, захисту соціальних, економічних і духовних прав і свобод українців, захисту української мови, продовження мораторію на продаж землі, заборони на підвищення комунальних тарифів... Але були й політичні, як от: «Кірілізація» – духовне поневолення України», «Просвіта» проти внутрішньої окупації України», «Русскій мір» для Росії, українська ідея – для України», «Комунізм і фашизм – близнюки», «Ні – політичним репресіям!»

Промовці – співголови ОО НКЗУ Дмитро Захарук, Степан Волковецький, голова ОО ВТПР Петро Гайванюк та інші наголошували на тому, що влада не виконала жодної передвиборної обіцянки щодо поліпшення долі українського народу: покращення життя вже сьогодні не настало й не передбачається завтра. Навпаки, ціни і тарифи невпинно зростають. А щоб відволікти народ від болючих проблем і українці не переймалися своїм життя, реалізуються політтехнології «червоний прапор», екстремістсько-шовіністичне намагання утвердити його у тій частині України, де ще пам'ятають про звірячі людиновбивства і жорстоке нищення українців, які чинилися під червоним прапором комуністів.

Влада робить усе, аби попри обіцянки і далі ділити народ і владарювати над ним. Чиняться політичні репресії, судять тризубівців, знищують опозицію, обмежують свободу слова... Учасники поставили вимогу розпустити Верховну Раду, притягнути до кримінальної відповідальності злочинців, які вбивали людей у с. Пшеничники, зберегти мораторій на продаж землі й добудову блоків на Хмельницькій АЕС... І чи не час уже за покликом Тараса встати і порвати кайдани!

Дехто з владців тішився, що в акції взяло участь не так багато людей. Але, як кажуть, казан закипає не зразу. Соціальна напруга зростає. Як засвідчує Всеукраїнське опитування, неґативно оцінюють діяльність влади загалом в Україні 71,6 відсотка населення. І навіть у східних, південних реґіонах десь 63 відсотки, а в західному – 82,1...

Казан закипає.

Б. В.

РАЗ ДОБРОМ ЗІГРІТЕ СЕРЦЕ

ПРЕМІЯ ПОВАЖЧАЛА

Традиційно з року в рік випускникам середніх шкіл Снятинщини, Коломийщини та Коломиї вручається поважна учнівська премія.

Ініціював і заснував її у 1998-му добре знана на Прикарпатті та в Україні людина, Герой України, депутат українського парламенту третього демократичного скликання, почесний член «Просвіти» Василь Ткачук.

Премія є щорічною і присуджується з метою матеріальної підтримки і морального заохочення обдарованих школярів (з Клубу творчих обдарувань «Молодої Просвіти» Снятинщини). Для участі в конкурсному відборі на здобуття премії допускаються учні 11-их класів, які є сиротами, півсиротами або залишилися без батьківської опіки, а також із малозабезпечених сімей, які мають вагомі здобутки в навчанні (є переможцями предметних олімпіад, конкурсів та відзначилися зразковою поведінкою).

За пропозицією засновника, з метою підсилення фінансового статусу премії, з 2011 року її розмір подвоєний і зараз вона становить 2000 (дві тисячі) грн.

Подяка, книжковий подарунок та квіти вручаються класному керівникові учня.

Цьогоріч лауреатами премії стали троє школярів з «Молодої Просвіти» Снятинського району: Юлія Франція (с. Вовчківці), Любов Далібожик (с. Заболотів), Марія Юрах (с. Ганьківці).

Може, відважиться майбутній депутат Верховної Ради України чи ради нижчого рівня стати засновником такої ж премії для учнів 9-их класів шкіл району?

Мирослав ПОПАДЮК,
голова Снятинського райоб'єднання «Просвіта», член комісії з присудження премії

НА СПОЛОХ!

ЧИ ПОВАЛЯТЬ БОВВАНІВ

Член Громадської ради при Донецькій облдержадміністрації, заступник голови ДОО ВУТ «Просвіта», голова Донецької обласної організації Конґресу Українських націоналістів Марія Олійник звернулася до керівництва Донецької області з заявою, у якій вимагає, посилаючись на резолюцію Парламентської асамблеї ради Європи «Про заходи, спрямовані на ліквідацію спадку колишніх комуністичних тоталітарних режимів», очищення Донецька та області від комуністичної тоталітарної символіки.

Майже за рік Україна, в тому числі й Донецьк і Донеччина, зустрічатиме фінальні поєдинки європейської першості з футболу. «Євро-2012» – безпрецедентна спортивна подія в історії країни, яку за попередніми оцінками, відвідає більше мільйона вболівальників з усього світу, мовиться у документі.

Приїдуть люди з країн, у яких давно подолані наслідки тоталітаризму та авторитаризму і втілення їх у предмети матеріальної культури (пам'ятні знаки), а також увічнення системою топоніміки (назви населених пунктів, районів, міст тощо) і іншої символіки. Тоталітарний комуністичний режим здійснював в Україні індивідуальні та масові вбивства і страти, тут мали місце смерть у концентраційних таборах, голодомори, депортації, катування, примусова праця та інші форми масового фізичного терору, переслідування з етнічних або релігійних мотивів, порушення свободи совісті...

І хоч двадцять років тому в Україні була змінена тоталітарна, комуністична система на демократичну, система символів не змінилася. Це, безумовно, європейцями, представниками цивілізованого світу буде сприйняте як дикунство і предмет засудження, скопрометує Україну і Донеччину.

Автор закликає невідкладно і нагально почати перейменування міст, селищ, вулиць, площ на історичні... А таких районів, площ, вулиць, що носять імена комуністичних вождів, які нищили Україну й українців, як і пам'ятників їм тут, – тьма. І роботи на цьому напрямку, як кажуть, непочатий край. Але чи дослухаються владці до розумних пропозицій?

Богдан ВІВЧАР

МАЙЖЕ ПРИТЧА

КОРАБЕЛЬ СПАСІННЯ — ЦЕРКВА

Три роки досконалий Будівничий зводив свій Корабель. За цей час Він зібрав і, добре вишколивши, приготував команду. А по завершенні оснастив його всім необхідним, дав екіпажу настанову, вказав маршрут і благословив у плавання. При тому цей неперевершений Майстер як Всезнаючий і Всеумію-чий Капітан і Штурман обіцяв свою невидиму постійну присутність, всесильну поміч і запевнив, що ніхто й ніякі шторми не завадять Кораблю вчасно прибути до порту призначення.

Неймовірно жахливих штормів зазнав Корабель протягом перших трьох століть плавання. Та завдяки високій майстерності й геройським подвигам екіпажу, тисячі пасажирів були врятовані від загибелі. Всіх єднала одна мета, заради якої любов, велике і щире бажання допомогти кожному, часто спонукали багатьох жертвувати своїм життям для спасіння інших.

Так, парадокс! Щойно море ущухло, в екіпажі почалися незгоди, які поступово наростали й аж перекинулися поміж пасажирів. Не змагання у любові було їхньою причиною, а її відсутність. Гординя, боротьба за владу, бажання слави і багатства вразили багатьох.

На превеликий жаль, суперечності завершились трагічно. Колись дружня команда, об'єднана великою любов'ю до Будівничого Корабля і між собою, поділилася.

На одному боці залишилася ще великою, сильною і потужною команда. А на іншій їх постало кілька, хоч вважали себе також командою одного Корабля... Насправді ж вони стали ескадрою, яка сьогодні налічує уже біля двадцяти Кораблів зі своїми командами, штурманами й капітанами. Та чимало фактів із плавання засвідчують, що різні Кораблі по-різному вирішували й вирішують важливі проблеми, іноді навіть суперечили один одному.

А під чиїм проводом сьогодні ви пливете, кораблі й човни? Верховний керманич звів свій один Корабель для спасіння всього людства. Він молився й просив, щоби всі були однією командою, об'єднаною любов'ю. Тож змагаймо до неї і вона об'єднає і спасе нас.

Михайло МЕЛЬНИК,
протоієрей

«ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА» – ДЛЯ КОЖНОГО ОСВІТА

**ШАНОВНІ КРАЯНИ!
ДОРОГІ ПРОСВІТЯНИ!**

Триває передплата на газету «ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА».

Вона й надалі працюватиме на національно-просвітянську ідею, для реалізації тих сподівань, на які чекає українство.

І для того, щоб мати надійного провідника у сучасності і в майбутнє, передплатіть «ГАЛИЦЬКУ ПРОСВІТУ».

Передплатний індекс – 91083.

ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ
(без вартості оформлення):

на місяць – 3,38 грн.,
на три місяці – 10,14 грн.,
на півроку – 20,28 грн.,
на рік – 40,56 грн.

ЗАПОВІДІ

МОЛІМОСЯ РІДНОЮ, УКРАЇНСЬКОЮ

Один із провідних українських мовознавців проф. д-р Іван Огієнко у книжці «Наука про рідномовні обов'язки. Рідномовний катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства» (1936) зазначає, що «видання для селян треба писати не говірковою мовою, але літературною, тільки простою і зрозумілою».

У розділі **«Церква й рідна мова»** Огієнко наголошує:

1. Кожна віра найміцніше зв'язана з рідною мовою народу, бо рідна мова – то основний родючий ґрунт кожної віри. Рідна мова – шлях до Бога.

2. Християнська Церква ще від свого постання була і є наймогутнішим консерватором і твердинею рідної мови.

3. Усі церковні богослужіння мусять відправлятися тільки живою мовою свого народу, як то було й у давнину.

4. Богослужіння незрозумілою мовою не приносять вірним усієї тієї духовної користі, що є його ціллю.

5. Народ, що в церкві не чув своєї рідної мови, звичайно не шанує і не береже її, як скарбу свого найдорожчого.

6. Народ, що слухає Служби Божі в нерідній йому мові, подібний до в'язня, що милується світом Божим через в'язничні ґрати.

7. Служби Божі в нерідній мові виховують у народі шкідливу байдужість до своєї мови й віри.

8. За мовне винародовлення народу Церква несе найбільшу відповідальність.

9. Пам'ятаймо: хто міцний у рідній мові, той міцний і в батьківській вірі.

10. Церковні проповіді треба виголошувати тільки рідною мовою вірних, бо тільки вона найглибше промовляє до душі слухачів і найкраще будує їх для добра. Рідна мова – шлях до Бога.

11. Священик, який промовляє в церкві не рідною мовою вірних, приносить їй найбільшу кривду, бо не промовляє до душ вірних і не будує їх.

12. Церква, що допускає мовне винародовлення своїх вірних, тратить у них свій авторитет, цебто шкодить сама собі.

13. Церква мусить пильно дбати, щоб дати своїм вірним переклад цілої Біблії на таку зразкову соборну літературну мову, щоб на ній мовно виховувався цілий народ. Переклади мішаною мовою шкодять розвиткові соборної літературної мови, а тим самим і одності народу.

14. За переклади Святого Письма чи Богослужбових книг мусять братися тільки особи, що досконало знають спільну літературну мову народу.

15. Церква мусить добре пильнувати, щоб усі її популярні видання – життя святих, молитовники і т. ін. – видавалися тільки соборною літературною мовою, але легкозрозумілою і простою.

16. Конечний обов'язок Церкви – подбати, щоб усі підручники з релігії для всіх шкіл були написані такою зразковою літературною мовою, щоб на них мовно виховувалась наша молодь.

17. Взагалі Церква мусить пильно дбати, щоб усе, що виходить від неї, було писане зразковою літературною мовою. Це сильно збільшить її авторитет і прихилить читача до її видань.

18. Кожний, хто пише церковні твори, мусить добре розуміти роль архаїзмів (давніх слів чи виразів) у мові – вони добрі тільки на відповідному місці й не в великій кількості. Невміле нагромадження архаїзмів тільки занечищує мову, роблячи її «язичієм».

19. Церква недержавного народу мусить свідомо взяти на себе й обов'язки рідномовного виховання вірних, бо ж хто не міцний у рідній мові, той не міцний і в вірі батьків своїх.

Церква мусить пильнувати, щоб її духовенство мовою було рідне своїм вірним.

Величезну силу молитви саме українською мовою довів експериментально Михайло Лазорик – кандидат медичних наук, доцент кафедри факультетської терапії Ужгородського національного університету.

Унікальний спосіб оцінки впливу молитви на людину науковець навіть запатентував. Тобто наша держава офіційно визнала молитву дієвим чинником у боротьбі з недугами.

Автор експерименту зазначає «що молитва – це певний код. І він більше діє на людину тоді, коли вона розуміє слова молитви. Нічого не маю проти церковнослов'янської мови, якою правлять богослужіння у багатьох церквах. Але своїм експериментом ми довели, що молитва саме рідною мовою має величезну силу».

На жаль, і в сьогоднішній релігійній літературі нагромадження архаїзмів (алилуя, ізбави, іскушеніє, іспит, кріпкий, ложно, наслідця, уповаю, устав) робить незрозумілими тексти Святого Письма, молитов. На сьогодні практично маємо дві українські мови: зразкова літературна мова і церковна.

Щоб тексти Святого Письма, молитов були зрозумілі пересічному українцеві, пропонуємо утворити групу фахівців для введення в сучасний тлумачний словник термінів, які не можна замінити існуючими.

М. ПАМФ'ЮК

ВІДВЕРТО

«Величезною завадою у боротьбі – [є] відсутність чекістів українців».
Ф. Дзержинський, 25.06.1920 р.

І НИНІ ПОЛІТИКУ ОКУПАЦІЇ РЕАЛІЗУЮТЬ «СВОЇ», ДРЕСИРОВАНІ, УКРАЇНЦІ

Щось забагато в оточенні українського Президента наших знайомих. Їй Богу, за Ющенка такого не було. У Гуманітарній раді, Шевченківському комітеті, прес-службі... Звичайно, це не близькі друзі, але багато кому з них ми не гребували потиснути руку, а інколи навіть було й чаркували.

Навіщо всі вони Януковичу? Чому кадровики Банкової за перевіреним рецептом не скомплектували всі ці органи за рахунок донецьких?

Відповідь на це запитання підказала цитата з листа Дзержинського власному заступнику – Ксенофонтову. Цитату цю надибали випадково, читаючи біографію Махна. Сказати чесно, найбільше нас вразила дата – червень 1920 року. Що, тоді й справді не було українських чекістів?

Наскільки нам відомо, Всеукраїнська ЧК була створена ще у вісімнадцятому. А це означає, що за два роки ані розстріли, ані шантаж, ані залякування не примусили українців служити карателям. Звучить дивно, особливо як на нинішню українську самооцінку.

Звичайно, ми розуміли, що йдеться не про цілковиту відсутність українців – «по пачпорту», а скоріше про жорсткий дефіцит чекістів «від пуп'янка» місцевих.

Це теж видавалося дивним, а проте підстав не вірити керівникові ВЧК ми не мали. Тому вирішили приймати це як доконаний факт. І факт цей подарував нам новий погляд на історію минулих та хроніку поточної окупації України.

Як знають усі, саме у двадцятому році українські повстанці дуже успішно тримали фронт проти більшовицьких карателів, попри те, що на тих цілодобово працювали тульські зброярі, а українці постачалися хіба здобутим у боях. І, здається, корінь цього успіху саме у цитаті, винесеній у епіграф.

А й справді. Військові окупаційні хвилі котилися потужно і безжально, але каратели йшли далі, а випалена і розстріляна Україна піднімалася знову. Саме у такий спосіб боролися найбільш успішні повстанці – Холодноярська республіка та армія Нестора Махна.

І протистояти цьому перманентному відродженню комуністи змогли тільки за рахунок зміни національної політики, яка забезпечила залучення на бік окупантів хоч якоїсь частини корінного населення – найбільш зневірених та заляканих.

Наступна спроба всеукраїнського повстання була придушена голодом у тридцять третьому. Тоді вже чекістів-українців було доста і саме це ґарантувало успіх карателів.

Тому коли у сорок четвертому постало питання упокорення нових українських земель, цей рецепт був застосований одразу ж. «Істрєбітєльниє отряди», прозвані в народі «стрибками», були наріжним каменем чергового етапу окупації – нащадки Дзержинського вміли робити висновки з власних помилок.

Але, зверніть увагу, що слідом за військовим упокоренням незмінно йшло упокорення культурне. «Поступившись принципами» і дозволивши розквіт національної культури у двадцяті, вже на початку тридцятих більшовики ретельно перетворили українське відродження на розстріляне, залишивши живими лише культур-чекістів.

У сорокові ж за озброєними «стрибками» в ідеологічний бій одразу кинули «стрибків» гуманітарних.

Звичайно, не всі ланцюгові інтеліґенти мали шанс стати вишнями й галанами – хтось через брак аґресії, хтось – через атавістичну й ретельно приховану совість. Та роботу знаходили всім. Не вмієш проклинати ворогів – прославляй вождів. Ну а якщо з прославлянням не аж як виходить, тоді просто леґітимізуй. Усім своїм виглядом і творами удавай перед очі влади покірність народу, а в очах народу підтверджуй «рідність» влади. Ну і, звичайно, її справедливість і всемогутність.

Історик Олександр Палій у своїй «Історії України» зауважив, що окупаційний режим завжди встановлювався руками колонізованих народів. А ми додамо, що ідеологічним авангґардом виступали у цій справі ретельно відібрані й добре видресирувані діячі місцевої культури.

Тепер, підкріпившись авторитетом Залізного Фелікса, спробуймо проаналізувати відповідний авангґард сучасної хвилі окупації. Пам'ятаєте, у 2004-му в оточенні Януковича було троє публічно україномовних – політик, журналістка й архітектор. Результат ви пам'ятаєте також.

Що ж. Тепер мізансцена виглядає інакше. Президент оточений леґіоном дресированих україномовних. Подивіться хоч би запис недавнього засідання Гуманітарної ради. Всі вони вміють натхненно вихваляти й публічно сподіватися на світле майбутнє. Ні, вершин радянського дуполизтва ще не досягнуто, але ми не сумніваємося, що цим рекордам ще дадуть нові дзвінкі імена.

Функції новітніх «стрибків» – ті самі. Вихваляти й леґітимізувати. Та й нагорода така ж – тридцять срібняків у всіх сенсах цього історичного образу. Але якщо хтось думає, що у Президента дарма витрачають гроші на дресированих аборигенів, то ми мусимо категорично заперечити. В інформаційну чи то постінформаційну добу саме цей фронт стає головним, далеко випереджаючи військово-каральний напрямок.

Аргґументи? Та дуже прості. Ви ніколи не замислювалися, чому за умов перенаселення нашого телебачення талант-шоу лідерство тримають проекти телеканалу СТБ? А ми замислювалися. І знайшли відповідь, яка має навіть конкретне ім'я – Ігор Кондратюк.

Україномовний до останнього патрона, яскравий, компетентний. Хто сказав, що один у полі – не воїн? Ще й як, якщо у журі шоу-конкурентів суцільні зайди. А люди ж тягнуться до свого, попри те, що у журі поруч – зовсім вже третьосортні персонажі. Самим фактом свого екранного існування Кондратюк робить позичені формати нашими, «рідними».

Не знаємо, чи аналізували Банківські політтехнологи саме цей феномен, але висновки зроблені абсолютно правильні. Дресировані україномовні культурні діячі – перевірений шлях леґітимізації будь-якої, а особливо окупаційної, влади (Попередня влада теж, до речі, використовувала цей простий прийом, просто тоді контраст не так кидався в очі).

Зверніть увагу, що серед дресированих найбільше україномовних з такої породи, яка, почувши під час українського ефіру російську мову, тут-таки радикально змінює лінґвістичну орієнтацію. Проте авторитет цього різновиду теж не аж який високий – навіть якщо вони у перервах старанно танцюють дикі танці. Принципово україномовні котуються значно вище.

А Кондратюк чим вам не догодив? – спитає уважний читач. – По-вашому, національна інтеліґенція взагалі не повинна співпрацювати ні з телеканалами, ані з владою? Це ж те саме, що просто віддати всю гуманітарну політику зайдам. З відповідними наслідками.

І ми замислімося, бо відповідь на цей закид не така проста.

Звичайно, закликати всю інтеліґенцію іти у підпілля й відмовлятися від спроб впливу на державну політику ми не можемо. Саме тому й жодного разу не висловилися у різкому тоні стосовно вибору Дмитра Стуса, Дарки Чепак або візиту на засідання Гуманітарної ради Ольги Богомолець чи Мирослава Поповича.

Проте кожен, хто сідає грати з шулером, повинен розуміти, що противник має специфічний погляд на правила. Так само це має усвідомити і той, хто береться співпрацювати з владою.

Згадаймо того-таки Кондратюка. Пам'ятаєте минулий сезон «Україна має талант», коли за рішенням журі замість бандури до фіналу шоу вийшла балалайка? Та ще й з низькопробним попурі на теми совєцьких пісень? Це при тому, що глядацьке голосування дозволяло втілити і менш ганебний сценарій.

Звичайно, пан Ігор скаже, що ці номери були в різних півфіналах, що він голосував інакше, що такі правила гри – виправдань знайдеться купа. Але факт залишається фактом – під цим паскудством стоїть підпис україномовного патріота, який таке рішення визнав і не знайшов у собі сил поставити питання руба.

І інший приклад. Свого часу при Ющенку членом Гуманітарної ради була Ліна Василівна Костенко. З нею у 2007 році спробували такий самий фокус – протягти голосуванням рішення, з яким вона не була згодна. І чим, як ви гадаєте, усе закінчилося?

Правильно. Ліна Василівна прямо під час засідання написала заяву і вийшла зі складу цього поважного органу. Бо в культурі не буває демократичного централізму. Кожне рішення ухвалює не безлика більшість, а конкретні особистості з конкретною репутацією. І саме від таких рішень ця репутація і залежить.

Кожен із тих, кого влада запрошує до співпраці, має знайти в собі мужність, коли буде треба гацнути дверима. Кожен повинен бути готовим втратити не тільки посаду, а й дещо більше. Бо інакше й не помітите, як будете носити «апорт» і подавати «голос», коли скажуть.

Чи наважиться хтось зі складу сучасного українського владного кордебалету на такий різкий крок? Сумніваємося. Поки бачимо, як Шевченківський комітет, не зморгнувши оком, дозволив витерти об себе ноги й проїґнорувати в указі Президента власне рішення щодо Шкляра. Другим номером було колективне підлизування на Гуманітарній раді...

Цікаво, а якщо організувати тоталізатор з питання – піде хтось з «привладних українців» у відставку в знак ідеологічної незгоди, чи ні? Які коефіцієнти даватимуть тоді букмекери?

І чи знайдеться в Україні хоч одна людина, яка поставить гроші на «Так»? На жаль, подібна ситуація на реґіональних рівнях (іґнорування міською владою рішення громадськості щодо встановлення пам'ятника Т. Г. Шевченку в центрі міста та абсолютна апатія правоцентристських партій та українців при владі тощо).

Підготував ***Євген РОМАНИШИН***

ЖИТТЯ – ПОДВИГ

МРІЯВ І БОРОВСЯ ЗА ВОЛЮ

Олешанці в часи національного здвигу української нації, а впродовж 20 століття подібних вікопомних моментів було кілька, ніколи не стояли осторонь. Як свідчать історичні факти, вихідці з Олеші були активними учасниками таких військових українських формацій як УГА, УСС і, звичайно, УПА.

Події національно-визвольного руху сорокових років минулого століття, коли Галичина несла тяжкий хрест поневолення більшовицького окупанта, покликав до звитяги тисячі молодих юнаків, які сміливо стали на прю з ворогом, вкривши свій подвиг безсмертною славою. Серед них – олешанець Ярослав Кузьма, син Тимофія, 1926 року народження, псевдо Голуб.

Як пригадують однолітки, Ярослав виглядав не за роками дорослим, викликаючи повагу своєю розсудливістю у старшого покоління. Він неабияк тягнувся до книги, наука в школі давалася йому легко, а тому був одним із найкращих учнів. У 1942 році, в часи німецької окупації, хлопець навчався у Тлумачі, у промисловій школі, яка знаходилась на місці відкритої радянською владою «Сільгосптехніки». У промисловій школі готували робітників різних професій, Ярослав був старостою групи. Юнак любив слухати розповіді сусідів, які приходили до батька, про минуле України, її історію та героїв. А коли чув мотиви стрілецьких пісень, то серце рвалось до бою.

Ярослав Кузьма часто зустрічався з повстанцями, які, переконавшись у його надійності, стали доручати йому завдання. Мрія про вільну українську державу покликала його в лави УПА. Він був серед тих, хто склав свої молоді голови перед більшовицькою навалою 27 вересня 1944 року, коли у лісі Братові відбувся відомий бій місцевого кущового загону та сотні Шрама з військами НКВД.

Коли «Червона мітла» оточила Братів ліс, за розповідями очевидців, Ярославові Кузьмі запропонували здатися, але він почав відстрілюватися. Тоді один із червонопогонників пустив автоматну чергу. Хлопець загинув, але ворогам не здався. Батько тієї ночі таємно відшукав тіло сина, загорнув у верету й тимчасово прикопав, а опісля – перепоховав на цвинтарі.

За участь брата у національно-визвольному русі родина зазнала репресій. Матір, доньку Марію, сина Володимира й маленьку Михайлину вивезли. Марія живе у Білорусі, Михайлина – в Росії, а Володимир захворів на чужині й невдовзі після повернення в Україну помер.

«Я свідомо став на шлях боротьби за волю України» – ці слова стали життєвим кредо Ярослава Кузьми, вони кликали його до бою, надихали на боротьбу з ворогом, перед яким він не став на коліна й не осоромив пам'яті славних предків. Разом з ним загинув двоюрідний брат Павло Тимофійович Боднарук, 1915 р. н. Був політично освічений, брав участь у різних політичних молодіжних організаціях, в тому числі ОУН.

Їхні імена занесені до «Книги пам'яті полеглих за волю України Тлумацького району Івано-Франківської області», яка вийшла у видавництві «Лілея-НВ» 2003 року.

Повстанці співали таку пісню про Шрама:

Марширує сотня Шрама
З поля бою із Олеші.
Світять їм яскраві зорі,
Грає усміх на лиці.

Приспів:
Хто живий, хто живий,
Уставай, уставай
Боронити рідний край.

Бо ми маєм свого батька,
Що нас сміло в бій веде
І задурно свого життя
В полі бою не здає.

Хто живий, хто живий,
Уставай, уставай
Захищати рідний край.

Михайло ДЗЕМАН,
просвітянин, історик-краєзнавець, ветеран педагогічної праці, лауреат премій ім. Івана Вагилевича та Івана Макуха

ПРОБЛЕМИ І РІШЕННЯ

Попри нинішні соціально-економічні негаразди культурно-просвітницьке життя в Бурштині не згасає. Палац енерґетиків «Прометей», повнофігурний пам'ятник Тарасові Шевченку, пам'ятник Невідомому солдату, пам'ятник Ользі Басараб, музей Ольги Басараб, музей історії Бурштинської ТЕС, музей ОУН–УПА – перлини Галицького краю, розташовані у бурштиновому місті. Родзинкою є історико-етнографічний музей «Берегиня», так званий Музей Опілля. 1500 експонатів, 10 відділів, тисячі відвідувачів з усього краю – і це не повний список здобутків музею за десятилітню історію.

ДІМ ДЛЯ «БЕРЕГИНІ» ДУХОВНОЇ СПАДЩИНИ

ЧИ НАСТАНЕ ВІН НАРЕШТІ У БУРШТИНІ?

За великих старань нинішнього директора музею Тамари Григорівни Гусар і за сприяння дирекції Бурштинського енерґетичного коледжу й науково-методичного центру культури Прикарпаття ще у далекому 2000-му був заснований історико-етнографічний музей «Берегиня». Приміщення для музею (актовий зал у гуртожитку і дві кімнати) надав коледж. Плідною працею творився музей, а 4 грудня 2001 р. на Введення була відкрита експозиція, яка складається з етнографічних та археологічних експонатів. Але разом із відкриттям з'явилося багато проблем. І головною з них є виділення музею міською радою належного приміщення.

Як вона вирішується і чому не вирішується, з'ясовував наш кореспондент Олександр Федоришин, спілкуючись із усіма причетними до справи.

ТАМАРА ГУСАР – директор музею «Берегиня»:

– Тамаро Григорівно, яка ситуація склалась на сьогодні?

– Справа в тому, що наш музей на сьогоднішній день є державним, але, на превеликий жаль, ми знаходимося в приміщені, абсолютно не пристосованому для музею, тобто в актовій залі гуртожитку Бурштинського енерґетичного коледжу. Нам тут надзвичайно тісно і тому можемо виставити хіба що половину експонатів, які маємо. А решту ховаємо у всіляких ящиках, скринях, де тільки можемо. По-друге, це приміщення коледжу, який хотів би використати його в своїх інтересах бо, як бачите, це актовий зал гуртожитку, де живуть студенти. Ми давно добиваємося нового приміщення під музей і нарешті попередня міська влада, яку очолював Ярослав Громко, дала нам добру надію, хоч це було дуже не просто. Вона викупила під музей приміщення колишньої контори колгоспу. Це двоповерховий будинок, який знаходиться біля нової церкви. Проблема полягала в тому, що це власність пайовиків, тобто колективної громади. Але пан Громко пройшов через ряд різних рогаток. Були суди. Крапку поставив Київський господарський суд, який підтвердив, що це приміщення викуповується міською радою спеціально під музей. Попередня міська рада розпочала і ремонт цієї будівлі. Її перекрили, бо дах протікав і була загроза руйнації, провели каналізацію і водопровід. Готовий чудовий проект музею, розрахований на два поверхи, який зробив відомий івано-франківський художник Богдан Губаль, і згідно проекту всередині вже розібрали стіни й перегородки, зняли підлогу для того, щоб ставити плитку.

Але після виборів прийшла нова міська рада на чолі з Петром Курляком і чомусь було заявлено про те, що це приміщення не буде належати музею. Це для нас було великою несподіванкою, як грім з ясного неба, бо ж перед виборами лунали запевнення про незаперечну підтримку культури. От такий прикрий поворот. Так, були громадські слухання з цього приводу і бурштинці висловилися за музей…

– Яка мотивація нової міської ради щодо відібрання у вас цієї будівлі?

– Міська рада й особливо пан Курляк вважають, що на першому поверсі, так спочатку було сказано, буде музей, хоч перший поверх нас не влаштовує. Ми перший поверх і тут фактично маємо. А другий поверх – буде церковне приміщення. Там, мовляв, будуть і класи для учнів церкви, там буде зал прийому гостей, які приїжджають до церкви. Пізніше взагалі було заявлено, що музей не буде там зовсім, перший поверх буде переданий на користування бібліотеці, а другий – церкві. Міський голова заявив, що є ймовірність перенесення музею до Палацу культури. Але ж музей – державний і, зрештою, відповідних приміщень у нього немає. Побивається цим і директор енерґетичного коледжу Олександр Джура, який буквально вклав душу у створення музею і дуже хвилюється з приводу цього питання. Справді, там місця під такий багатий музей нема. Що стосується ставлення священиків, то отець Богдан Демків не раз заявляв, і мені особисто казав, про те, що їм це приміщення не потрібне. Воно потребує капітального ремонту, а їм необхідні гроші для того, щоб закінчити храм. Церква збудована за новим європейським зразком і має цокольне приміщення заввишки три з половиною метри. Там є місце на все: на класи, і для гостей, і для гардеробу, і для бібліотеки.

– А ви спілкувалися з паном Курляком?

– З паном Курляком спілкувалася. Я пішла до нього. Це було після виборів. Моя мета була просто познайомитись і запросити пана Петра з його командою до музею, щоб він подивився на умови, в яких ми перебуваємо, й оглянув наші експонати, їхню цінність та унікальність. Але і після цього було заявлено, що музею в «Берегиня», який знаходиться в непристосованому приміщенні – в гуртожитку Бурштинського енерґетичного коледжу. Загальна площа цього музею – 90 метрів квадратних. І ще ми маємо приміщення колишньої колгоспної контори – двоповерхове приміщення загальною площею 400 метрів квадратних плюс мансардний поверх. Воно знаходиться поруч з подвір'ям церкви Святого Йосафата. Виходячи з того, що храм справді дуже великий, вважаю за потрібне знайти приміщення для резиденції церкви. У нас у Бурштині є три діючі церкви і жодна з них не має такої споруди. Друге, що мало би бути там, це як мінімум 2–3 кімнати для недільної школи. Так, мої опоненти можуть казати, що такі класи є під церквою, але це напівпідвальні приміщення. Ці люди не вникають глибоко в проблему. У цих класах стіни вже вкрилися грибком. І вони абсолютно не пристосовані для навчання дітей. Зараз є три дитячі групи (кожна до 25 дітей). Тому вважаю, що наші діти не повинні вчитися в підвалах, а в нормальних, пристосованих для цього, класах. Ну і третє, що би мало бути там, – це своєрідний конференц-зал, де духовенство могло б проводити свої організаційні заходи. Тому що сьогодні для проведення цих заходів наше міське духовенство проситься чи у вище професійне училище, чи у якусь школу. Опоненти можуть сказати: «А що робити з приміщенням під церквою?». Це питання церкви, але, на мою думку, в першу чергу, під церквою повинен бути церковний архів. У підвалі можуть бути майстерні, складські приміщення, гардеробні й навіть читальні, чи, скажімо, кімнати для внутрішнього користування.

Тому я пропонував перший поверх віддати музею «Берегиня» і чистої площі там до 175 метрів квадратних. Переконаний, що цього більше, ніж достатньо, щоб там розташувався музей.

Ми не говоримо, що музей «Берегиня» нам не потрібен. Звичайно, потрібен, адже інших таких музеїв нема. І мова не йде про його закриття, а про розташування. Зокрема, в Палаці культури «Прометей». До речі, там уже є два музеї: Музей БуТЕС і Музей визвольних змагань. І логічно, якщо в цьому місці, де хороша інфраструктура, де є все необхідне для того, щоб прийняти чи туристів, чи гостей міста…

Є економічна сторона цього питання. Так, приміщення контори купили за 30 тис. гривень, але тепер, щоб його довести до нормального стану, треба вкласти ще 250–300 тисяч. Бюджет міста на рік – 640 тисяч гривень. Тобто, якщо адекватно до наших міських проблем виділяти хоч якусь суму щороку (а максимум можна виділити на рік 50 тисяч гривень), то реставровувати приміщення ми будемо мінімум п'ять років. І ще один економічний момент. Засновниками музею є чи були обласна рада і енерґетичний коледж. Якщо вони були засновниками, то нехай його і фінансують. Окрім того, працівники музею отримують зарплату від районного управління культури. Та ніхто не говорить, що допоможе коштами. Отож музей не належить місту, ми не платимо зарплату співробітникам, ми не є засновниками, але, виходить, повинні забезпечувати чужий музей. Якщо поставити питання принципово, то засновники і ті, в кого він на балансі, нехай би допомагали. А вони надумали вирішити проблему чужими руками. Але в місті є й інші проблеми, які потребують вирішення. А рішення розташування музею я ще не прийняв.

– Відомо, що є спонсори, які готові надати фінанси й закінчити реконструювання будівлі без міської скарбниці.

– Я не бачив жодної пропозиції щодо фінансування цього проекту. Якщо ж вони є, нехай приходять, кладуть на на наш позабюджетний рахунок кошти. І ми їх будемо використовувати на ремонт цього приміщення.

– Якщо завтра інвестор запропонує гроші, чи будете Ви готові віддати будівлю?

– Я буду готовий віддати тільки перший поверх…

– Щодо церкви… Отець Богдан Демків говорив про те, що йому потрібні кошти на добудову храму, а не для нових проектів.

– Кожна церква має резиденцію. Резиденція – це окремий будинок. Вона не може бути в підвальному приміщенні. Треба дотримуватися протоколу офіційних прийомів. Ми не маємо права приймати владик у напівпідвальних приміщеннях. Така позиція отця Демківа мені не зрозуміла. Можу сказати більше. Я був на прийомі у владики Війтишина і він дав на це добро. Дивно, що отець Богдан має іншу думку, ніж владика. Але це його власна точка зору і він має на неї право. А я маю право використовувати пораду й благословення владики Володимира Війтишина. Це дає підстави говорити, що церква потребує такого приміщення.

Чим би не закінчилося це протистояння, музей – це, перш за все, храм минулого, духовний дім нації і кому як не нам, українцям, потрібно дбати про свою історичну спадщину…

Олександр ФЕДОРИШИН,
кореспондент «Галицької Просвіти»

СПОГАДИ

УСЕ ПЕРЕЖИТЕ – З НАМИ…

ПРО ЖИТТЯ ПІД ОКУПАНТОМ І БОРОТЬБУ З НИМ ЗГАДУЄ ІРИНА СТРОЦЬКА

(Продовження. Поч. у № 21, 22)

Німці з українцями не церемонились. Подобався їм якийсь будинок, вони негайно виселяли з нього мешканців. Так просто – на вулицю! І шукай собі притулку, де хочеш! А в тих забраних будинках організували штаби та інші німецькі установи.

Трамваї часто були переповнені. Для того, щоб німцям було зручно й вигідно їхати, вони частину площі з передньої платформи трамваю відгородили й повісили табличку: «Тільки для німців». Там ніхто не смів сісти, окрім німців. І хоч би яке було переповнення, ніхто не мав права перейти у відгороджену частину, бо там контролер перевіряв «аусвайси» і людей іншої національності штрафували.

З України в Німеччину вагонами вивозили всяке добро: збіжжя, худобу, птицю та іншу живність. Найбільш дошкульними були так звані облави, котрі гестапівці періодично влаштовували там, де збиралося найбільше людей. Після них у Німеччину на примусові роботи ешелонами відправляли жінок, чоловіків, дівчат.

У той час і на долю моєї мами випало пережити таку страшну ситуацію. А було це так: якогось дня мама вирішила поїхати до родини на Коломийщину, щоб привезти хоч трохи продуктів. Мене вона залишила з сусідкою і обіцяла повернутися через два дні. На вокзалі придбала квиток на потяг і щойно відійшла від каси, як почула крик: «Облава!». Німці з автоматами перекрили головний вхід. Почалась паніка. Люди плакали, кричали, проклинали німців, безладно бігали, шукаючи запасний вихід. Мама в кінці фойє побачила українського поліцієнта. Вона підбігла до нього з проханням урятувати її, бо залишила вдома малолітню доньку. Він відповів: «Прошу йти наліво по коридору, не оглядаючись. В кінці – вихід на перон, а там – паркан, який треба перелізти..» Так моя мама врятувалась.

Та як би там не було, попри всі життєві негаразди, духовне життя у Львові під час німецької окупації не зупинялось.

Закінчивши четвертий клас середньої школи, я вступила до української академічної гімназії № 1, де директором був колишній сотник Української Галицької Армії, професор Петро Мечник. Німецька система освіти обмежувала вступ дівчат до виховно-наукових закладів, якими були гімназії. Їх скеровували до фахових шкіл – промислової, торговельної, господарської та інших. До гімназії на п'ятдесят хлопців приймали лише п'ять дівчат. Щоб вступити в такий науковий заклад, треба було всі предмети здати дуже добре. Отже, я, з гідністю подолавши цей бар'єр, вступила в гімназію.

Тоді у Львові під час німецької окупації була ще й друга українська академічна гімназія, директором якої був педагог, письменник і літературознавець професор Володимир Радзикевич. Кожна гімназія організувала свій студентський хор. Обидва хори, чергуючись по неділях і в святкові дні, брали участь у співаній Службі Божій у церкві Преображення Господнього. І ми, учні обох гімназій, завжди були присутні на тій Службі Божій не тільки з обов'язку. Переживши страшне зло комуністичної окупаційної влади з 1939 по 1941 роки, ми зрозуміли, тому що стільки наших прекрасних людей загинуло, а те лихо нас ніколи не покидало.

Які ж то були безжурні й прекрасні шкільні часи. Лекції в гімназії були добірні, цікаві й щораз розширювали наш світогляд. Тож дякую долі за себе і за своїх ровесниць і ровесників, що Господь Бог дав нам велику ласку хоч коротко в часи різних окупацій і воєнного лихоліття вчитись. Нас виховували в національному дусі наші професори. Дійсно, тільки рідний учитель в рідній школі схоче і зможе навчити молодь любити свій народ і для нього працювати, тільки він зможе прищепити у душах і серцях молоді лицарську непохитність і відвагу у змаганнях свого народу за здійснення найвищих національних ідеалів.

Релігію в нашій гімназії викладав отець-катехит Омелян Горчинський. Це була дуже добра, благородна, можна сказати, свята людина. Він дуже багато допомагав убогим дітям і робив це без розголосу, часто навіть без подяки. Як прийшла радянська влада і змушувала брати участь у виборах, він, попри всякі погрози, відмовився голосувати за уряд, який відчули потребу духовного єднання, щоб скріпити віру.

Минали свята, а я чомусь плакала. Мабуть, підсвідомо відчувала те велике лихо, яке на десятиліття наклало табу на духовні цінності, що були стрижнем виховання української молоді. Я все це пережила, все бачила, й тепер, коли згадую події тих літ, заново їх переживаю. Не можу спокійно розповідати про фесор Василь Пачовський. Його лекції були цікаві, емоційні, динамічні, часто з почуттям гумору. Він умів запалити любов до українського слова, яке і донині мене хвилює і є дорогим. За це я йому безмежно вдячна!

переслідує Церкву. Саме тому в 1945 році його комуністична влада заарештувала й засудила на 10 років. Відбував покарання в Комі АРСР.

В гімназії панував дух українства, дух поваги до професорів і старших товаришів, які в той час уже були членами Організації Українських Націоналістів. Я захопилась українською мовою і літературою, мабуть, тому, що нам викладав про-

Обов'язковим у гімназії було вивчення латинської мови. Викладав її професор Панчук, який сам написав підручники з цього предмету.

Геометрію і фізику викладав у нас професор Іван Сітницький. Він є автором шкільних посібників з цих предметів. Професор Сітницький був великим патріотом, колись – сотник Української Галицької Армії. 1919 року він був комендантом старшинської однорічної школи артилерії у Станіславові. Помер 10 жовтня 1947 року і похований у Львові на Личаківському кладовищі.

Усе було б добре, якби не та німецька мова. Оцього ми боялись. Її треба було знати вже і досконало! Наш викладач, професор Монастирський, був проти такої методики. Поте він тут не був господарем. Часто в гімназію приходив німецький офіцер у військовій формі й досить аґресивно вів лекції виключно німецькою мовою. Від нас він також вимагав, щоб ми до нього звертались тільки німецькою. Ми зі страху вмлівали, бо багато з нас проходили тільки ази і вільно розмовляти ще не могли. Першочерговим завданням було придбати так звані лектури – книжечки з різними оповіданнями німецькою мовою. На уроці він міг завдати будь-яке оповідання по-німецьки й ми мусили відразу своїми словами переповісти суть прочитаного. До таких вимог ми були ще не готові, тому майже всі мали незадовільні оцінки. Я завжди ділилась своїми успіхами й невдачами з мамою. В цьому випадку вона порадила мені додатково брати приватні лекції. Хоч у той час було матеріально скрутно, все ж довелось вчинити, як радила мама, щоб не виключили з гімназії. Тому ми з товаришкою влаштувались на приватні курси німецької мови. Це нам дуже допомогло у вивченні мови і вже в кінці року ми мали добрі оцінки.

Я продовжувала вчитись музики й мала неабиякі успіхи. Однак, з особливим завзяттям і охотою відвідувала спортивні заняття УТТ (Українського тіловиховного товариства). Гімнастичні вправи, спортивні змагання гартували наші тіло й дух. А прогулянки околицями Львова мали пізнавальні цілі. Це був своєрідний пластунський вишкіл («Пласт заборонили ще поляки, тому під назвою УТТ фактично був «Пласт»).

(Далі буде)

У НД «ПРОСВІТА»

ПОЛЬСЬКИЙ КОНЦЕРТ

7 червня великий зал Народного дому «Просвіта» був ущерть заповнений шанувальниками польської поезії та музики. В першу чергу, сюди прийшли члени польської громади, які проживають у краї, шанувальники польської культури. Концерт був присвячений сторіччю від дня народження польського поета, лауреата Нобелівської премії Чеслава Мілоша.

Святочне дійство відбулося з ініціативи Генерального Консульства Республіки Польща у Львові та з участю віце-консула РП пана Якуба та заступника начальника управління культури облдержадміністрації В. Тимківа. Твори Нобелівського лауреата виконували гості з Варшави О. Лукашевич (декламація) та М. Дроговський (віолончель).

Учасники духовного свята збагатилися знаннями польської музики та поезії і щиро дякували організаторам і виконавцям.

Радек МИХАЙЛОВИЧ

ЗНАЙ НАШИХ!

І ЗНОВУ ПЕРЕМОГА

У Києві на стадіоні «Піонер» відбувся відкритий чемпіонат столиці з легкої атлетики серед ветеранів (осіб старших 30 років). Змагання почалися опівдні, тому було дуже спекотно й не всі учасники змогли продемонструвати найкращі результати. У змаганнях взяли участь спортсмени з Києва, АР Крим та багатьох областей України.

П'ятикратним чемпіоном Києва став наш просвітянин, член міського осередку «Світовид» Василь Кричун, який переміг у бігу на 200 м, 400 м, 800 м, 1500 м та в спортивній ходьбі на 5 км.

Наш кор.

ТЕАТР І ЧАС

ЗА ЛАШТУНКАМИ МИСТЕЦЬКИХ ЧАР

ДО ІСТОРІЇ ГАЛИЦЬКИХ УКРАЇНСЬКИХ ТЕАТРІВ 20-их років МИНУЛОГО СТОЛІТТЯ

(Продовження. Поч. у № 20 – 22)

ТЕАТР ОЛЬГИ МІТКЕВИЧ

…Поза увагою істориків галицько-українського театрального мистецтва залишилися сторінки діяльності на теренах Галичини у 1924–1926 роках Українського Придніпрянського театру Ольги Міткевич, який вславився гарним виконанням народного репертуару й талановитими акторами, а серед них – Леся Кривицька, Клавдія Кемпе-Гош, Олександр Яковлів, Григорій Мінченко-Сіятовський, визначний комік і майстер декорацій Леонід Боровик, опереткова співачка Олена Бенцалева з чоловіком, режисером театру Миколою Бенцалем, два брати Пухальські, Кесипа і Кесилова. У театральних виставах брала участь і сама директорка театру – акторка-балетниця Ольга Міткевич-Дорошевич разом зі своєю донькою Наталією Власівною Міткевичівною. Дириґентом і капельмейстером театру працював галичанин Євген Цісик (1897, с. Струсів, Тернопілля – 1956, м. Коломия) – скрипаль і педагог.

Життєвий і мистецький шлях талановитої театральної діячки Ольги Миколаївни Міткевич надзвичайно цікавий, сповнений широкого і буйного лету, гами світопочувань і етнічної (української) самобутності.

Народилася вона в «Северной Пальмире» (Санкт-Петербурзі) у родині з української колонії, що зародилася тут ще з «часів Петрових». Як акторка-балетниця виступала в Імператорському театрі опери і балету, в театрі Ф. А. Корша і театрі К. М. Незлобіна (Москва). У 1915 р. як артистка театру К. Незлобіна брала участь у програмі бойових картин російської художньої серії «Танагра» за участю артистів імператорських театрів Ю. Юр'єва і Смирнової. Одружившись із журналістом, письменником і театральним діячем, автором знаменитої книги про каторгу «Сахалін», «королем фейлетонів» Власом Дорошевичем (1865–1922, Петроград), прибрала подвійне прізвище – Міткевич-Дорошевич, однак у театральному світі виступала під прізвищем Міткевич.

У Петербурзі за всіляких обставин вирувало українське життя. Громадянські й національно-патріотичні почуття українців будили різноманітні українські товариства, об'єднання, громади. Як згадує громадсько-політичний діяч доби Української революції 1917–1921 рр. Ісак Мазепа, на початку XX ст. у Петербурзі, наприклад, існувало Українське літературно-вокально-музичне товариство. При ньому існував леґально український хор, що «своїми виступами багато допомагав при влаштуванні ріжних українських концертів, вечірок тощо». Це товариство стояло під ідейним впливом революційно налаштованого українського студентства, що переважно стояло на платформі РУП. Фактично це було українське земляцтво, що об'єднувало українців із різних кутків України, будило в них національні почуття, закликало до боротьби за свою національну честь і гідність. Представниками цього українства виступали, зокрема, Д. Донцов, Лев Мацієвич, С. Петлюра, М. Порш, Михайло Корчинський та інші. На початку 1907 р. в Петербурзі постав український клуб «Громада».

Звісно, українська «колонія» у Петербурзі поділялася на два головні табори: 1) старше громадянство, що перебувало під «україно-фільськими» впливами й уникало «політики», проповідуючи неполітичне «культурництво»; і 2) молодь, яка не поділяла «україно-фільських» поглядів своїх батьків, була настроєна радикально і йшла за революційними партіями. Вона організовувала українські гуртки по вищих школах, пропаґувала українську справу на Вищих Бестужевських жіночих курсах, у Жіночому медичному інституті.

Ці та подальші події (Перша світова війна, наростання революційного руху на теренах Російської імперії, зокрема в Україні) докорінно вплинули на світосприйняття Ольги Міткевич-Дорошевич: зрозуміла, що вона – українка і її місце там, в Україні, яка відроджується. Однак обставини для української справи складалися трагічно. Тож 1921 р. Ольга Міткевич разом із хворим чоловіком – Власом Дорошевичем вимушено повертається з півдня України до Петрограда. 1922 року В. Дорошевич помер.

Перспектив творчого життя на українській театральній ниві в «совдепії» Ольга Міткевич не бачить. А тому, як вчинило багато українських патріотично налаштованих митців, еміґрує до Галицької України. З перших днів перебування побачила, що задушлива атмосфера польської окупації Галичиини не сприяє розвиткові українського театру. Однак отримала допомогу Секції для біженців із Наддніпрянської України при Львівському Українському горожанському комітеті у складі професора, секретаря НТШ Леоніда Білецького, Володимира Дорошенка, колишнього прем'єра УНР Іс. Мазепи, Миколи Садовського та українських товариств – «Просвіта», «Українська Бесіда», Український театральний комітет.

Ольга Міткевич створює з придніпрянських українців, що покинули польські табори й пішли між своїх братів «тугу розганяти», «симпатичну трупу» свідомих свого завдання людей. По жовтень 1926 р. Придніпрянський театр під дирекцією Ольги Міткевич давав свої вистави по містах і містечках Східної Галичини, в тому числі у Станиславові, Надвірній, Биткові, Тернополі, Чорткові, Перемишлі…

Володимир МОРОЗЮК

(Далі буде)

ПЕРШОДРУК

ГАЇВКИ ГАЛИЦЬКИХ СІЛ

Побачила світ книга «Гаївки Галицького Опілля» – фольклорний збірник. Її автором-укладачем є Тетяна Варунків. Вона народилась у Бурштині. У 2001 році закінчила Бурштинську ЗОШ № 3 і музичну школу (клас бандури), у 2006 р. – кафедру музичного фольклору Рівненського гуманітарного університету. Працює керівником гуртка «Народна вишивка, звичаї та обряди» у Малій академії народних ремесел м. Галича та художнім керівником у Народному домі с. Дем'янів.

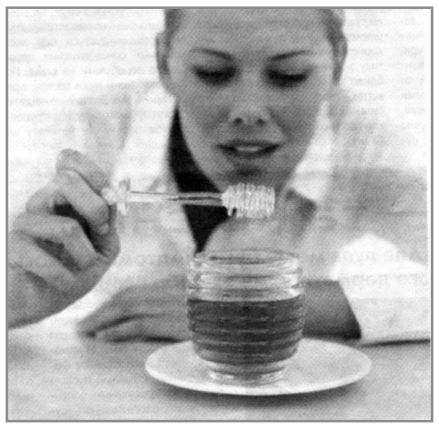
Збірник вміщує 259 гаївкових творів, зафіксованих упродовж 2001–2009 рр. особисто автором у 36 селах Галицького району (Блюдники, Бовшів, Бурштин, Вигівка, Ганівці, Демешківці, Дем'янів, Дитятин, Дорогів, Жалибори, Загір'я Кукільницьке, Задністрянськ, Колодіїв, Коростовичі, Крилос, Кукільники, Куничі, Курипів, Курів, Куропатники, Мединя, Насташине, Німшин, Нові Скоморохи, Острів, Поділля, Поплавники, Придністров'я, Різдвяни, Слобідка Більшівцівська, Слобода, Старий Мартинів, Старі Скоморохи, Суботів, Темерівці, Тенетники), що входять до етнографічного району Галицьке Опілля. Твори транскрибовані на морфологічному рівні та згруповані за кожним населеним пунктом. Музичний матеріал доповнюється історико-культурологічною, етнографічною, паспортною інформацією, фотоілюстраціями і тематичним покажчиком. Зокрема, гаївкам передують географічно-історична довідка, етнокультурні властивості. Передмову до видання написала директор історико-етнографічного музею «Берегиня» (м. Бурштин) Тамара Гусар і директор Малої академії народних ремесел (м. Галич) Стефанія Сидорук. Наклад видання – 500 примірників.

Автор висловлює подяку за фінансову підтримку: голові Галицької райдержадміністрації Григорієві Івасишину, голові Галицької районної ради Петрові Сгрембіцькому, сільському голові Дем'янівської сільської ради Володимирові Комарницькому, генеральному директору Національного заповідника «Давній Галич», голові районної «Просвіти» Олександрові Береговському, депутатам обласної ради – Романові Чернезі, Олександрові Джурі, Зіновієві Береговському, начальнику управління преси та інформації облдержадміністрації Іванові Дячишину, а також багатьом небайдужим людям.

Видання є цікавим дослідникам і шанувальникам автентичної народної творчості. Відрадно, що це вже друга книга, присвячена одному з етнореґіонів нашого краю – вона чудово доповнює видання «Опілля», видане Національним заповідником «Давній Галич».

А. Ч.

ВАРТО ЗНАТИ

ТРАВНЕВИЙ МЕД І ПРИЧИНА ЛЮБИТИ ЙОГО

Радіють пасічники Галичини і дітлахи. За останні три-чотири роки ця весна – найсприятливіша для Божих комах. Більшість бджолярів, та й автор цих слів, стверджують, що травневий мед – найкорисніший, тому кожен українець, який плекає здоров'я, намагається купити бодай чвертку цієї смакоти й ліків водночас. У чому ж його лікувальна сила?

У тому, що має дуже багато складників, стверджують бджолярі. Скажімо, цієї благодатної весни бджілки активно збирали нектар із верби (від козячої до білої). Це прекрасний медодай, завдяки якому можна мати до 150 кг меду з гектара. Отож частка вербового меду обов'язково буде в травневому.

Слід наголосити, що апітерапевти радять споживати мед на ніч для заспокоєння і хорошого сну. А вербовий, навпаки, збуджує організм. Тому бджолярі здавна відновлювали з його допомогою чоловічу силу. Люди, які споживають такий мед, є більш працездатними, активними в праці. Друге місце, як стверджує Віталій Батіг зі Львова, належить цьогоріч кленові, особливо гостролистому, і явору (чорнокленові). Тому в першому меді будуть домішки і кленового.

Звичайно, він міститиме перероблений бджілками нектар кульбаби. Такий мед позитивно впливає на процес травлення, на нирки, печінку, він помічний при жіночих хворобах. Кульбаба в травневому меді дає найбільший ефект при закапуванні очей – покращує зір. Крім цього, в травневому меді буде нектар із садів – яблунь, груш, черешень, вишень тощо.

На Прикарпатті почала цвісти акація. З'явилися квіти й на глоді, який, як відомо, дуже корисний при серцевих недомаганнях. Однак глодовий та акацієвий мед будемо споживати після другого брання меду. До цього букету додається і малина.

Пасічники радіють, що віджили каштани, які банували майже 10 років. Тому цього року, маємо в Бога надію, буде надзвичайно цінний каштановий мед. Він лікує простатит, нирки, печінку. Судячи з прогнозів: не передбачається приморозків та великої спеки. Сподіваємося на урожай липи. Дяка Богові за сприяння бджолам та мешканцям краю.

Користуючись нагодою, хочу поділитися останніми рекомендаціями вчених з університету Глазго. Вчені рекомендують замість різних медикаментів найчастіше вживати мед. Вони запевняють, що цей солодкий продукт є потужним джерелом вітамінів і мінералів… а також природними ліками від багатьох недуг.

Отже, натуральний мед заслуговує на любов з таких причин.

Активізує захисні сили організму:

Багатий антиоксидантами, цей продукт допомагає організму впоратися з різними недугами. Крім цього, мед, як відомо, володіє антибактеріальними властивостями.

Здатний вилікувати фарингіт і тонзиліт:

Ці захворювання вражають всіх без винятку, особливо в холодний період року. Щоб захистити своє горло, пасічники рекомендують додати ложку меду в склянку теплої води або молока.

Покращує стан шлунково-кишкового тракту:

Кислотно-лужний рівень меду становить від 3,2 до 4,5 pH, що дозволяє нормалізувати кислотно-лужний баланс в організмі, запобігаючи розвиток різних недуг шлунково-кишкового тракту.

Сприяє швидкому загоєнню ран:

Протизапальні й антибактеріальні властивості меду відомі з часів Олександра Македонського, прискорюють процес загоєння ран і затягування рубців.

Допомагає впоратися з артритом:

Артрит – це розвиток запального процесу в суглобах. Оскільки мед володіє протизапальними властивостями, реґулярне його вживання допоможе не тільки запобігти розвитку цієї недуги, а й поліпшити стан тих, хто від нього вже страждає.

Плекайте бджіл, то й будете здоровими до ста літ.

Підготував ***Михайло РУДКОВСЬКИЙ***

ЗВИЧАЇ І ТРАДИЦІЇ

ЧОМУ НА ТРІЙЦЮ ТАТАР-ЗІЛЛЯ НА ДОЛІВКУ СТЕЛЯТЬ

Малим завжди з нетерпінням чекав Зелених свят. Того дня в церкві с. Надорожців, що біля Бережан, де народився, – празник. І починався він у суботнє надвечір'я. Допоки сонце ще не закотилося за Буччину, тато брав сокиру і їхав або йшов рубати «май», аби замаїти, чи заклечати оселю та всю господарку. Гілочки, зазвичай кленові чи липові, ставив, ніби сторожу, біля порога хати, встромляв під дах стодоли, вішав на ворота.

Долівка в кімнатах обов'язково встелялася татар-зіллям, чи осокою. Ми з сестрою Ганею хвостиком ходили за батьком. Рубати май нас не брав. Ми набридали йому розпитуванням, для чого, навіщо, хто придумав. А оскільки він був у церкві старшим братом, то пояснив нам церковне трактування цих символів. За Новим Заповітом, саме на п'ятдесятий день після свого Воскресіння, Спаситель, як і обіцяв, зіслав на апостолів Святого Духа. І заговорили вони різними мовами, аби кожному, хто живе на землі, донести Слово Боже. Святий Дух зійшов у вигляді вогненних язиків. Татар-зілля за формою дуже нагадує оте полум'я, й стелять його на долівку осель.

Не випадковим є й зелений колір. Він символізує життя, відродження, тому його і вважають кольором Святого Духа. Відзначення Трійці, чи Пятдесятниці, має і історичне підґрунтя – це річниця надання Божого закону на горі Синай п'ятдесятого дня після виходу ізраїльського народу з Єгипту…

Тоді, малим, зачудовано вслухався у кожне батькове слово. То була для мене особлива зелена казка. І я вірив у русалок, що у четвер, перед святами виходять з річки Нараївки, аби відзначити свій великдень. Боронь Боже, діточкам без полину за пазухою самим до річки ходити. Злапають, до сміху залоскочуть і на дно затягнуть. Тільки й виділи вас. Нагадував тато і про те, що в річці у русалчин тиждень (три дні до Зелених свят і три дні після) купатися зась.

На Трійцин день, у неділю, молодь і «тополю» водила. Роль її виконувала найвища дівчина в селі. Зібравши красуню в стрічки та намисто, дзвінкий дівочий гурт ходив по селу, низенько кланялися кожному зустрічному, бажаючи багатого врожаю. За це отримували частування чи навіть якийсь гріш. У Зелену неділю вся сільська громада з хоругвами та священиком виходила в поле, била та калатала, дзвонила, співала духовних пісень і проганяла злу силу.

Гай-гай!.. Де ті прекрасні часи і чудові звичаї українського народу…

Михайло РУДКОВСЬКИЙ